

Альона ПОГРІБНА,
кандидат психологічних наук,
доцент кафедри психології
ДВНЗ «Донбаський державний педагогічний університет»,
доцент кафедри психології та педагогіки
Дніпропетровського державного
університету внутрішніх справ

Анжела ЯРМОШУК,
здобувачка вищої освіти

ОСОБИСТІСНА ЗРІЛОСТЬ МАЙБУТНЬОГО ПСИХОЛОГА ЯК ПСИХОЛОГІЧНА ПРОБЛЕМА

Актуальність проблеми полягає в тому, що розвиток особистісної зрілості у майбутнього психолога є ключовим фактором успішної професійної діяльності. Особистісна зрілість визначається набором важливих якостей і компетенцій, що допомагають психологу ефективно працювати з клієнтами і досягати позитивних результатів. Сама сутність особистісної зрілості пов'язана зі ставленням людини до себе, своєї діяльності та власного життя, а також з активною участю у суспільстві та творчим втіленням життєвих планів і перспектив. З одного боку, особистісна зрілість є передумовою для визначення особистістю життєвих цілей та рівня її життєвих амбіцій, а з іншого – життєві амбіції впливають на процес розвитку особистості і досягнення її зрілості, яка є інтегративною характеристикою особистості [1].

Методологічною основою нашого дослідження виступили наукові розробки О.С. Штепи, яка ідентифікує ряд рис особистісної зрілості, що включають:

- відповідальність: здатність брати на себе відповідальність за свої дії і сприймати наслідки цих дій;
- децентрацію: здатність розуміти позицію інших людей та бачити ситуацію з їхнього боку. Це подолання егоцентризму і зосередження на більш широких перспективах;
- глибинність переживань: здатність до інтенсивних та багатогранних емоційних переживань, розуміння власних почуттів та почуттів інших людей;
- життєву філософію: розробка і усвідомлення особистої філософії, цінностей і життєвих поглядів, які визначають її вчинки та ставлення до світу;
- толерантність: повага до різних поглядів, культур, ідей і готовність сприймати різноманітність в інших людях;
- автономність: самостійність у прийнятті рішень, незалежність від зовнішнього впливу та здатність керувати своїм життям;
- контактність: здатність установлювати та підтримувати якісні

міжособистісні зв'язки з іншими людьми;

- самоприйнятливість: позитивне сприйняття власної особистості, здатність приймати себе з усіма своїми перевагами і недоліками;
- креативність: здатність до новаторства, творчого мислення, здійснення індивідуального підходу до вирішення проблем;
- синергічність: здатність до співпраці та взаємодії з іншими людьми, зокрема до формування синергії – взаємовпливу і посилення результатів, який виникає через спільну діяльність та співробітництво [2; 3].

О.С. Штепа також підкреслює, що розвиток децентрації як здатності розуміти позицію інших людей відіграє важливу роль у процесі соціалізації, когнітивного та морального розвитку особистості. Поступово молоді люди переходять від егоцентризму до здатності бачити ситуацію з різних точок зору, брати на себе дорослі ролі та усвідомлювати своє місце в суспільстві [3].

Загалом риси особистісної зрілості, які висвітлює О.С. Штепа, вказують на широкий спектр якісних характеристик особистості, які сприяють її розвитку і адаптації до суспільства. Ці риси охоплюють як соціальні, емоційні та міжособистісні аспекти, так і особистісні якості, які сприяють самореалізації та творчому потенціалу людини [2; 3].

Експериментальне дослідження було проведено на базі Дніпропетровського державного університету внутрішніх справ, вибірку склали 25 майбутніх психологів.

Аналіз отриманих результатів за методикою особистісної зрілості (ОЗО) О.С. Штепи показав, що у респондентів нашої вибірки домінує середній рівень особистісної зрілості (53%). При цьому у більшості досліджуваних (82%) характерною є така риса як креативність, на другому місці (80%) – відповідальність, на третьому – самоприйняття (64%), на четвертому – автономність і децентрація (62%), на п'ятому місці – толерантність і контактність (58%). Менший відсоток містять життєва філософія та синергічність (26%). У більшості випадків спостерігається реалізованість таких рис як креативність, відповідальність, самоприйняття, глибинність переживань. Менший відсоток реалізованості характерний таким рисам як контактність (8%), толерантність (10%), автономність (2%).

Результати аналізу за методикою Т. Елерса «Мотивація досягнення успіху» засвідчили, що у респондентів нашої вибірки переважає середній рівень мотивації досягнення успіху (46%). Отже більшість майбутніх психологів має прийнятну міру амбіційності та наполегливості в досягненні своїх цілей, проявляє розумний баланс між бажанням досягти успіху і уникнути ризику, має певний рівень впевненості у своїх здібностях та може бути мотивованими до розвитку і покращення результатів. Середня мотивація до успіху може сприяти здоровому розвитку, професійному зростанню та досягненню стабільних результатів, при цьому забезпечуючи баланс між амбіціями та життєвим комфортом.

Результати дослідження за методикою «Якорі кар'єри» Е. Шейна

показали, що найбільш переважаючим якорем є «професійна компетентність», яка актуальна для 47% респондентів, наступним якорем за кількістю респондентів є «менеджмент» – 35% майбутніх психологів. На третьому місці знаходяться якорі «автономія» та «стабільність роботи» (по 28% респондентів). Якорі «стабільність місця проживання», «служіння», «інтеграція стилів» та «підприємництво» мають незначну ступінь вираженості.

«Професійна компетентність» відноситься до набору знань, вмінь, навичок, досвіду і особистих якостей, які необхідні для успішного виконання певної професії або ролі. В контексті кар'єри, «професійна компетентність» означає здатність ефективно виконувати робочі обов'язки і завдання, які впливають з обраної професії або посади.

Професійна компетентність є важливим фактором успіху в кар'єрному розвитку, оскільки вона дозволяє впевнено і ефективно виконувати поставлені завдання, досягати поставлених цілей, розвиватися в професійному плані і відповідати вимогам своєї професії. Вона може включати не лише технічні аспекти роботи, але й уміння спілкуватися з колегами, клієнтами або партнерами, управляти часом, приймати рішення, розробляти стратегії та вести проектну роботу. Постійне самовдосконалення і розвиток компетенцій є важливими для підтримки та збереження професійної компетентності протягом кар'єри.

Наступним, не менш суттєвим за кількістю виборів, є «менеджмент». Він відноситься до сфери діяльності, що охоплює управління організацією, командою або проектом з метою досягнення поставлених цілей. Кар'єра в менеджменті означає розвиток професійної практики і набуття навичок, необхідних для виконання ролей управлінця або керівника. Тобто особистості, які обрали дану категорію, мають лідерські якості, вміють ставити цілі та знають як їх досягати.

Наступними якорями були «автономія» та «стабільність роботи», що означає спрямування особистості до незалежності від зовнішніх факторів та стабільність роботи.

Таким чином отримані нами результати повністю узгоджуються з науковими доробками О.С. Штепи, при цьому розширюють уявлення про особистісну зрілість як важливу складову професійної зрілості психолога.

1. Особистісна зрілість як проблема сучасної психології. Том 1: колективна монографія / кол. авт.; наук. ред. З.М. Мірошник. Кривий Ріг: Вид. Р. А. Козлов, 2019. 220 с.

2. Штепа О.С. Феномен особистісної зрілості. *Соціальна психологія*. 2005. №1 (9). С. 62-77.

3. Штепа О.С. Психологічні особливості формування та актуалізації особистісної зрілості. *Практична психологія та соціальна робота*. 2006. №5. С. 24-31.